

VALITSUSKOMISJONI JA EESTI LINNADE JA VALDADE LIIDU RIIGI EELARVESTRATEEGIA 2023-2026 JA 2023. A RIIGIEELARVE LÄBIRÄÄKIMISTE KOKKUVÕTE

September, 2022

Läbirääkimiste poolteks on Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud **valitsuskomisjon**¹ ja **Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindajad**².

Pooled juhinduvad oma tegevuses Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõtetest, põhiseaduse paragrahvidest 154 ja 157, Eesti Vabariigi seadustest, poolte poolt kinnitatud läbirääkimiste töökorrast³, riigi eelarvestrateegia 2023-2026 ja 2023. a riigieelarve läbirääkimistel arutletust ning otsustest ja käesolevate läbirääkimiste käigus vastu võetud otsustest.

Eesti Linnade ja Valdade Liidu lähtealused läbirääkimistel:

Läbirääkimiste põhieesmärk on kohalikele omavalitsustele stabiilse, seadustele ning Euroopa kohaliku omavalitsuse hartale põhineva tulubaasi kindlustamine, mis tagaks kohalikule omavalitsusele seadustega ja seaduste alusel pandud ülesannete täitmiseks vajaliku tulubaasi ning võimaldaks kohalikuks arenguks vajalikud investeeringud ja omavalitsuste jätkusuutliku arengu.

1. Kohaliku omavalitsuse osakaalu, otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.
2. Riigikohtu üldkogu 2010. aasta 16. märtsi otsuse 2009. aasta lisaeelarve kohta (kohtuasi nr 3-4-1-8-09) seisukohad ning OECD ja CLRAE ettepanekud omavalitsuste finantsautonoomia suurendamiseks, partnerluse arendamiseks ja omavalitsuste koostöö suurendamiseks.
3. Kohalike omavalitsuste tegevustingimuste kujundamisel, reformide kavandamisel ja läbiviimisel Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõttest lähtumine.
4. Enamuse riigieelarvest eraldatavate toetuste integreerimine kohalike omavalitsuste tulubaasiga, mis jaotatakse maksutulude ja tasandusfondi kaudu.
5. Taastada 2009. aastani kehtinud omavalitsuste spordi ja noorsootöö valdkonna ülesannete, koos nende kulude katteks kohalikku eelarvesse laekuva tulumaksu osa ja tasandusfondi taastamine 2009. aasta kärpeme eelsele tasemele. Arvestades vahepealseid muudatusi kodualuse maa maksustamisel ja lisanduvate ülesannete täitmiseks tulumaksu eraldamise määra tõstmist näha alates 2023. aastast üksikisiku brutotulust tulumaksuna kohalikku eelarvesse laekuva osa määraks 12,18% koos tasandusfondi mahu proportsionaalse kasvuga.
6. Kohalike omavalitsuste poolt täidetavate riiklike ülesannete eristamine õigusaktides ja rahastamine kulupõhiselt riigieelarvest.
7. Kohalike omavalitsuste koostöö edendamiseks, haldussuutlikkuse tõstmiseks ning teenuste efektiivsemaks osutamiseks analüüsida seadusandlust ja täpsustada seda valdkondades, kus omavalitsuste koostöö on otstarbekam, kindlustades koostöö võimalikkuse erineva suurusega territooriumil ja erineva arvu omavalitsuste vahel.
8. Omavalitsuspoliitika põhimõtete ja suundade avamine riigi strateegiadokumentides.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/303072018004?leiaKehtiv>

² https://www.elvl.ee/2021_lr_tooruhmade_liikmed

³ <https://www.elvl.ee/vabariigi-valitsuse-ja-eesti-linnade-ja-valdade-liidu-vahelise-eelarve-labiraakimiste-tookord>

KOHALIKE OMAVALITSUSTE EELARVE PÕHINÄITAJAD JA INDIKATIIVSED MAHUD

Tabel 1. Kohalike omavalitsuste tulubaasi põhinäitajad⁴

KOV EELARVED	2019	2020	2021	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
TULUD KOKKU	2 270	2 350	2 506	2 692	2 825	2 929	3 057	3 166
- Tulumaks	1 215	1 262	1 355	1 534	1 644	1 736	1 820	1 900
- Maamaks	59	58	59	59	59	62	62	62
- Kohalikud maksud	17	14	17	18	20	21	21	21
- Keskkonnatasud	16	14	16	16	16	16	17	17
- Tasandusfond	102	107	107	107	107	107	107	107
KULUD KOKKU	2 289	2 366	2 642	2 801	2 932	3 030	3 189	3 251
KOV tasakaal	-19	-15	-136	-108	-107	-101	-132	-84
KOV sektor tasakaal	-25	9	-115	-78	-76	-77	-125	-53
Võlakoormus	779	983	987	1 096	1 188	1 301	1 444	1 539
Likviidne vara	232	395	280	281	265	278	289	299
Suhtarvud ja kasvud								
KOV eelarve tulud SKP-s	8,2%	8,8%	8,2%	7,4%	7,3%	7,3%	7,3%	7,2%
KOV tulubaas SKP-s	4,8%	5,2%	4,8%	4,5%	4,5%	4,6%	4,6%	4,6%
KOV koondtasakaal SKP-s	-0,1%	-0,1%	-0,4%	-0,3%	-0,3%	-0,2%	-0,3%	-0,2%
KOV koondvõlg SKP-s	2,8%	3,7%	3,2%	3,0%	3,1%	3,2%	3,4%	3,5%
KOV eelarve tulude kasv	8,9%	3,5%	6,6%	7,4%	4,9%	3,7%	4,4%	3,6%
KOV tulubaasi kasv	10,7%	6,2%	5,6%	11,0%	6,7%	5,3%	4,6%	4,2%
Riigieelarve puhastulud SKP-s	16,3%	15,8%	17,1%	16,0%	15,5%	15,4%	15,4%	15,3%
Riigieelarve puhastulude kasv (v.e.a)	6,5%	-6,0%	23,0%	11,6%	2,5%	3,9%	4,4%	3,3%

* Prognoos

⁴ RES otsustena 2023. a riigitoetajate palgatõusu tõttu suureneb tulumaksu laekumise prognoos ja lisandub pikaajalise hoolduse toetus

LÄBIRÄÄKIMISTE TULEMUSED

Tabel 3. Omavalitsuste tulubaasi ja toetusfondi toetuste 2023. a RE eelnõu ja RES perioodi 2023-2026 indikatiivsed mahud⁵.

	2022 eelarve	2023 eelarve eelnõu ⁶	RES 2024	RES 2025	RES 2026	ELVL esitatud lisavahendite taotlus RES 2023-2026 ja 2023.a RE ⁷	ELVLi poolne kokkulepe või eriarvamus
1. Tulubaas							
KOV tulumaksuosa	11,96%	11,96%	11,96%	11,96%	11,96%	2023.a 12,19% 2024.a 12,19% 2025.a 12,20% 2026.a 12,21%	Eriarvamus
KOV tasandusfond koos muudest allikatest lisanduvate summadega	107,302 mln	107,370 mln	107,440 mln	107,440 mln	107,440 mln	2023. a tõus + 2% ehk +2,15 mln 2023.a 109,448 mln 2024.a 111,637 mln 2025.a 113,870 mln 2026.a 116,147 mln	Eriarvamus
Sõjapõgenike ja kõrgeenenud energiakuludega toimetulemise toetus		10,43 mln	0	0	0		Kriisi süvenedes soovime arutada nii põgenikega seotud kulude kui ka täiendavate energiakulude kompenseerimist.
2. Toetusfond							
Hariduse- ja noorsootöö valdkond							
Üldhariduskoolide pidamiseks antav toetus ⁸ , sh:	380,71 mln	380,71 mln	380,71 mln	380,71 mln	380,71 mln	2023.a 393,58 mln 2024.a 432,938 mln 2025.a 476,231 mln 2026.a 523,86 mln	Eriarvamus
- Õpetajate tööjõukulude toetus	309,0 mln						

⁵ Eelarve numbrid on enamuses ümardatud mln täpsusega.⁶ Toetuste suurused RES 2023–2026. a on indikatiivsed ja võivad täpsustuda vastava aasta riigieelarve eelnõu vastu võtmisel Riigikogus.⁷ ELVL esitatud RES lisavahendite taotlused, ettepanekud koos põhjendustega on toodud tööriühmade materjalides lisas 1, leitav ka <https://www.elvl.ee/riigieelarvelabiraakimised>⁸ Toetuse muutus on tingitud õpilaste liikumisega omavalitsuste koolidest loodavatesse riigigümnaasiumidesse. 2023.a toetussummat korrigeeritakse lähtudes KOV koolide õpilaste arvust EHISes 10.11.2022 ja haridustoetuse kasvust, mis selgub riigieelarve menetlemisel.

	2022 eelarve	2023 eelarve eelno ⁶	RES 2024	RES 2025	RES 2026	ELVL esitatud lisavahendite taotlus RES 2023-2026 ja 2023.a RE ⁷	ELVLi poolne kokkulepe või eriarvamus
- Direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukulude toetus	15,2 mln						
- Koolilõuna toetus	24,16 mln						
- Õppekirjanduse toetus	8,14 mln						
- Õpetajate ja juhtide täiendkoolitus	1,96 mln						
- Tõhustatud ja eritoe õpilastele tegevuskulu toetus	21,3 mln						
- Kultuurirantsa toetus	0,92 mln						
Huvitegevuse ja huvihariduse toetus	10,25 mln	10,25 mln	10,25 mln	10,25 mln	10,25 mln	2023.a 14,25 mln 2024.a 14,96 mln 2025.a 15,71 mln 2026.a 15,71 mln	Eriarvamus
Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus	15 mln	15 mln	15 mln	15 mln	15 mln	2023.a 16,5 mln 2024.a 16,5 mln 2025.a 18,15 mln 2026.a 18,15 mln	Eriarvamus
Õpilaskodude kohatoetus toime- tulekuraskustes perede lastele	2000 eur per õpilane aastas	2000 eur per õpilane aastas	2000 eur per õpilane aastas	2000 eur per õpilane aastas	2000 eur per õpilane aastas	2023.a 2500 eur per õpilane 2024.a 3000 eur per õpilane 2025.a 3000 eur per õpilane 2026.a 3000 eur per õpilane	Eriarvamus
Maakondlike õpilasürituste ja aine- ühenduste, koolijuhtide ja õpetajate ühistegevuse ja täienduskoolituse toetus	1,6 mln	1,6 mln	1,6 mln	1,6 mln	1,6 mln	2023.a 1,6 mln 2024.a 1,68 mln 2025.a 1,76 mln 2026.a 1,85 mln	Kokkulepe
Sotsiaalvaldkond							
Toimetulekutoetusteks (sh toime- tulekutoetuse administreerimise hüvitis) ⁹	46,12 mln ¹⁰	38,46 mln	38,41 mln	38,03 mln	38,90 mln	2023.a 20,41 mln 2024.a 22,4 mln 2025.a 22,4 mln 2026.a 22,4 mln	Kokkulepe, toimetulekutoetuse piirmäär vajaks ülevaatamist.

⁹ Sisaldab toimetulekutoetuse administreerimise hüvitist.

¹⁰ Sh Ukraina sõjapõgenikega seotud lisavahendid.

	2022 eelarve	2023 eelarve eelnõu ⁶	RES 2024	RES 2025	RES 2026	ELVL esitatud lisavahendite taotlus RES 2023-2026 ja 2023.a RE ⁷	ELVLi poolne kokkulepe või eriarvamus
Raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenus	2,65 mln	2,65 mln	2,65 mln	2,65 mln	2,65 mln	2023.a 2,92 mln 2024.a 2,92 mln 2025.a 3,21 mln 2026.a 3,21 mln	Eriarvamus
Matusetoetus	4 mln	4 mln	4 mln	4 mln	4 mln	2023.a 4,0 mln 2024.a 4,4 mln 2025.a 4,4 mln 2026.a 4,4 mln	Kokkulepe
Asendus- ja järelhooldusteenuse toetus	19,0 mln	21,3 mln	21,3 mln	21,3 mln	21,3 mln	2023.a 19,0 mln 2024.a 20,09 mln 2025.a 20,09 mln 2026.a 22,99 mln	Kokkulepe
Pikaajalise hoolduse toetus	-	39,2 mln	56,7 mln ¹¹	59,3 mln	62,0 mln		Eriarvamus. Vajab täiendavat rahalist mõjuanalüüsi.
Kohalike teede hoid							
Kohalike teede hoiu valemipõhine toetus	29,3 mln	29,3 mln	29,3 mln	29,3 mln	29,3 mln	2023.a 45,5 mln 2024.a 45,5 mln 2025.a 45,5 mln 2026.a 45,4 mln	Eriarvamus
Projektipõhine toetus teede korrastamiseks (juhtumipõhine toetus)	7 mln	0	0	0	0	2023.a 41,9 mln 2024.a 18,5 mln 2025.a 5,8 mln 2026.a 4,85 mln	Eriarvamus
Üle antud endiste riigiteede toetus	62,8 tuh	64,4 tuh	64,4 tuh	64,4 tuh	64,4 tuh	-	
Riiklikud ülesanded							
Perekonnaseisu ja rahvastikutoimingute hüvitis	1,127 mln	1,127 mln	1,127 mln	1,127 mln	1,127 mln	-	

¹¹ Alates 2024. a antakse tulubaasi jaotatuna tulumaksu ja tasandusfondi kaudu

	2022 eelarve	2023 eelarve eelno ¹²	RES 2024	RES 2025	RES 2026	ELVL esitatud lisavahendite taotlus RES 2023-2026 ja 2023.a RE ¹³	ELVLi poolne kokkulepe või eriarvamus
2. Eraldised toetustena							
Siseriiklikud kultuuri ja sporditoetused							
Maakonnaraamatukogude tegevustoetus	1,24 mln	1,5 mln	1,5 mln	1,5 mln	1,5 mln	2023.a 1,3 mln 2024.a 1,3 mln 2025.a 1,5 mln 2026.a 1,5 mln	Kokkulepe
Raamatukogude teavikute toetus	1,88 mln	2 mln	2 mln	2 mln	2 mln	2023.a 1,88 mln 2024.a 1,88 mln 2025.a 1,98 mln 2026.a 1,98 mln	Kokkulepe
Muuseumide, orkestrite, teatrite toetused	1,8 mln	1,8 mln	1,8 mln	1,8 mln	1,8 mln	2023.a 1,8 mln 2024.a 1,8 mln 2025.a 1,95 mln 2026.a 1,95 mln	Kokkulepe
Regionaalsete tervisespordikeskuste arendamise toetus	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000	2023.a 0,6 mln 2024.a 0,6 mln 2025.a 0,6 mln 2026.a 0,6 mln	Kokkulepe
Treenerite tööjõukulude toetus	7,3 mln	12,3 mln	12,3 mln	12,3 mln	12,3 mln	2023.a 7,8 mln 2024.a 8,0 mln 2025.a 8,0 mln 2026.a 8,2 mln	Kokkulepe
Laulu- ja tantsupeo kollektiivide juhendajate palgatoetus	2,7 mln	2,7 mln	2,7 mln	2,7 mln	2,7 mln	2023.a 2,7 mln 2024.a 2,9 mln 2025.a 2,9 mln 2026.a 2,9 mln	Kokkulepe
Regionaalvaldkonna toetused							
Maakondliku arendustegevuse toetus	2,06 mln	2,06 mln	2,06 mln	2,06 mln	2,06 mln	2023.a 2,06 mln 2024.a 2,1 mln	Kokkulepe

¹² Toetuste suurused RES 2023–2026. a on indikatiivsed ja võivad täpsustuda vastava aasta riigieelarve eelno vastu võtmisel Riigikogus.

¹³ ELVL esitatud RES lisavahendite taotlused, ettepanekud koos põhjendustega on toodud töörühmade materjalides lisas 1, leitav ka <https://www.elvl.ee/riigieelarvelabiraakimised>

ELVL ei allkirjastanud läbirääkimiste protokoll.

	2022 eelarve	2023 eelarve eelnõu ¹²	RES 2024	RES 2025	RES 2026	ELVL esitatud lisavahendite taotlus RES 2023-2026 ja 2023.a RE ¹³	ELVLi poolne kokkulepe või eriarvamus
						2025.a 2,1 mln 2026.a 2,1 mln	
Üleriigiliste omavalitsusliitude rahvusvahelise koostöö toetus ELVLile	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000	2023.a 60 tuh 2024.a 60 tuh 2025.a 60 tuh 2026.a 60 tuh	Kokkulepe
KOV IKT toetus ELVLile	150 000	120 000	0	0	0	2023.a 150 tuh	Kokkulepe

2023-2026 RIIGI EELARVESTRATEEGIASSE JA 2023. A RIIGIEELARVE EELNÕULE ESITATUD FISKAALSE MÕJUGA ETTEPANEKUTE SELGITUSED

1. Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud

1.1. Kohalike omavalitsuste tulubaas ja toetused

ELVL ettepanek 1: Kohalikele omavalitsustele ülekantava tulumaksumäära tõstmine aastaks 2023 tasemele 12,19% residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust. Majandusprognoosi kohaselt KOVide finantsseis käesoleval aastal halveneb, põhitegevuse tulem väheneb aastaga ¼ võrra. KOVide kulude kasvu survestab THI ja riigi keskmise palga tõus (prognoositav kasv 2022. a vastavalt 12,7% ja 7,0%), energiakandjate kõrged hinnad kui ka sõjapõgenikega lisanduvad kulud. Põhitegevuse tulemi langus nii 2022. a kui ka 2023. a vähendab omavalitsuste võimalusi parandada teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust.

Tulumaksu määra suurendamine 11,96%-lt 12,19%-le (+0,23%) võimaldab kohalikel omavalitsustel täiendavalt finantseerida toetusfondi kaudu täna ebapiisavalt rahastatavaid valdkondi nagu näiteks huviharidus või haridustöötajate töötasude suurendamine. Kohalikele omavalitsustele eraldatava tulumaksu määra suurendamine võimaldab osaliselt katta eelarve tulemi defitsiiti

Valitsuskomisjoni seisukoht: Rahandusministeerium saab aru, et ELVL ettepanekud on suunatud raha juurde küsimisele erinevatest kanalitest – tulumaksuosa taastamine, tulumaks pensionidelt ja dividendidelt. Rahandusministeerium võtab KOVide tulubaasi suurendamise taotlust ühtse tervikuna, mille puhul on eraldi läbirääkimiste objektid tulubaasi suurendamine ning raha juurde andmisel lahendused, missugune rahastamise allikas või viis toetaks Eesti arengut kõige paremini. KOVide tulubaasi suurendamisega tuleks läbi rääkida ka see, missuguste omavalitsuslike teenuste parandamine on fookuses.

Prognoosi kohaselt on KOVide finantsseis 2023. a halvenemas: KOVide põhitegevuse tulud kasvavad 103 mln eurot ehk 4,1%, võrreldes eelmise aastaga. Põhitegevuse kulud kasvavad 130 mln ehk 5,3%. Põhitegevuse tulem väheneb 9%-le, mis oli viimati 2014. a.

ELVL seisukoht: Eriarvamus

Osapoolte otsus: Jätkatakse läbirääkimisi.

ELVL ettepanek 2: Ukraina põgenikega seotud kulude katmisega seonduv meede. Kavandada 2023. a eelarves kohalikele omavalitsustele täiendavaid vahendeid suurenenud halduskoormuse katteks. Sõjapõgenike vastuvõtmisega on kohalikel omavalitsustel oluliselt suurenenud halduskoormus eelkõige sotsiaalvaldkonnas, mis omakorda on tinginud vajaduse täiendavate ametikohtade (töökoha sisustamine, uue töötaja väljaõpe) loomiseks. Kokkuvõtvalt võib tõdeda, et täiendav halduskoormus on lisandunud linnavalitsuste kui ka vallavalitsuste kõigile struktuuriüksustele. Hinnanguline meetme maht võiks olla ca 4,8 mln eurot. Kuluks ühe põgeniku kohta oleks 96 eurot aastas. Ühikukulu 8 eurot on tuletatud energiakulude menetlemise halduskulu määra (Riigihalduse ministri 23. novembri 2021. a määrus nr 31 „Energiahinna tõusu leevendusmeede vähemkindlustatud peredele“). Arvestuse aluseks on eeldus, et sõjapõgenikke saabub Eestisse kuni 50 tuhat inimest.

Kavandada 2023. a eelarves sõjapõgenike laste alushariduse ja üldhariduse toetuse arvestus 2022. a lisaeelarve seaduse seletuskirjas viidatud põhimõtetel. Kavandada 2023. a eelarves sõjapõgenike laste alushariduse ja üldhariduse toetuse kulude arvestus sarnaselt 2022. a lisaeelarve seadusega (lapse koha kogumaksumus 465 € kuus ja õpilaskoha maksumus 506 € kuus). Eesti Linnade ja Valdade Liidu jaoks on oluline, et 2023. a eelarve koostamisel võetaks aluseks 2022. a lisaeelarve arvestusmetoodika, mille kohaselt alushariduses kulu ühe lapse kohta kuus on 465 eurot ja üldhariduses kulu õpilase kohta kuus on 506 eurot kuus.

Valitsuskomisjoni seisukoht: 2023. a riigieelarves on KOVidele Ukraina sõjapõgenike kulude katteks kavandatud 5 mln.

ELVL seisukoht: Kriisi süvenedes soovime arutada põgenikega seotud kulude suurenemise kompenseerimist.

Osapoolte otsus: Jätkatakse läbirääkimisi.

ELVL ettepanek 3: Reservi moodustamine. Luua kohalike omavalitsuste tarbeks erinevate kriisisituatsioonides tekkida võivate kulude katmise reserv (koroona, sõjapõgenikega seonduv jne), millest siis riigi pool saab vastavalt tekkinud vajadusele omavalitsustele vahendeid eraldada.

Valitsuskomisjoni seisukoht: 2023. a riigieelarves on KOVidele energiakulude kallinemise katteks kavandatud 5,4 mln.

ELVL seisukoht: Kriisi süvenedes soovime arutada täiendavate energiakulude kompenseerimist.

Osapoolte otsus: Jätkatakse läbirääkimisi.

ELVL ettepanek 4: Kohalike teede hoiuks eraldatava toetuse suurendamine vähemalt 45,45 mln euron. Alates 2013. aastast on riigipoolne teede hoiu toetus olnud 29,3 mln eurot (v.a 2020.aasta). ERC Konsultatsiooni OÜ poolt 2021. aastal koostatud analüüs „Kohalike teede tehoiu rahastamisvajadus ja eelarve stsenaariumite mõjud“ toob välja, et kohalike teedevõrgu olemasoleva seisukorra tagamiseks tuleb iga-aastast eelarvemahtu kasvatada (järgmise 30 aasta jooksul) senisest 170 mln eurost 211,5 mln euron.

Valitsuskomisjoni seisukoht: Rahandusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium mõistavad vajadust tehoiutoetuse kasvuks. Tegemist on valitsuse tasandi arutelude otsusega.

ELVL seisukoht: Eriarvamus

Osapoolte otsus: Jätkatakse läbirääkimisi.

ELVL ettepanek 5: Kasvav inflatsioon, sh toidukaupade hinnatõus ei võimalda kehtiva (alates 01.01.2018) ühe euro suuruse toetuse juures õpilase kohta ühes õppepäevas enam pakkuda kvaliteetset ja täisväärtuslikku koolilõunat. (Koolitoidu Liidu ettepanek ühe koolilõuna hind 1,5 eurot ja alla 100 õpilasega koolis 1,8 eurot). Hinnanguline koolilõuna maksumus 2023. õppeaastaks oleks 42,35 mln eurot

Valitsuskomisjoni seisukoht: Koolilõuna toetus riigieelarvest on 2022. a 30,44 mln eurot (KOV, era, riik). Maaeluministeerium eraldab mahetoidu pakkumiseks programmiga liitujatele lasteaedadele ja koolidele täiendavat lisaraha: Esimese nelja aasta lisakulud on hinnanguliselt 5,8 mln eurot, sh 2022. a 0,8 mln eurot. ELVLi aasta alguse ettepanek oli tagada riigipoolne toetus tervisliku koolilõuna pakkumiseks võrdsetel alustel ja ulatuses riigi üldhariduskoolidega, so 1,36 eurot õpilase kohta. See ELVLi ettepanek eeldab 12,6 mln lisaraha, vastav taotlus on RE ja RESi esitatud. Koolilõuna toetuse kasutamise tingimused ja korra kehtestab valla- või linnavolikogu. Kehtiv põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse regulatsioon võimaldab koolilõunat pakkuda riigilt antavat koolilõuna toetuse, koolipidaja ja lapsevanema panust arvestades.

ELVL seisukoht: Eriarvamus

Osapoolte otsus: Jätkatakse läbirääkimisi.

ELVL ettepanek 6: Tõsta omavalitsustele makstavat toimetulekutoetuse menetlemise ja väljamaksmise kulude hüvitist, korrastada korralduskulude arvestuse meetodikat. Toimetulekutoetus on küll riiklik toetus, aga selle ebapiisavus mõjutab omavalitsuse kulusid. Lähtuvalt eeltoodust teeme

ettepaneku leida võimalused toimetulekupiiri suurendamiseks ja paindliku toimetulekupiiri arvestusvalemi väljatöötamiseks, mis tagaks toetuse adekvaatsuse ja suudaks aegkriitiliselt reageerida hindade tõusule (nt elektri, gaasi jne hinnatõusust tingitud toodete ja kaupade hinnatõusule). Käesoleval aastal küll tõsteti toimetulekumäära, aga see vajaks süsteemset ülevaatamist, arvestades viimase aja 20%-list inflatsiooni.

Valitsuskomisjoni seisukoht: Alates juunist on toimetulekutoetus tõstetud 150 eurolt 200 euron. Iga alaealise liikme toimetulekupiir on 240 eurot kuus. Perekonna teise ja iga järgmise täisealise liikme toimetulekupiir on 160 eurot kuus. Lisaks võetakse alates juulist eluasemekulu liigina arvesse ka eluasemelaenu tagasimakset nagu seni on arvestatud üürimakseid. See aitab raskustesse sattunud peredel eluaset alles hoida.

Sotsiaalministeerium on taotlenud määrade muutust alates 2023. aastast ja sellega kaasnevalt on plaanis korrastada ka korralduskulude arvestuse metoodika.

ELVL seisukoht: Kokkulepe, toimetulekutoetuse piirmäär vajaks ülevaatamist.

Osapoolte otsus: Jätkatakse läbirääkimisi.

2. Valitsuskomisjoni ettepanekud

Ettepanek 1: Alates 2024. a asendus- ja järelhooldusteenuse toetuse ning matusetoetuse rahaliste vahendite toetusfondist tulubaasi andmine. Meetmete maht 2022.a riigieelarves kokku 23 mln eurot, sh asendus- ja järelhooldus 19 mln ja matusetoetus 4 mln eurot.

Toetuse vahendid suunatakse tulubaasi, jaotades need läbi KOV tulumaksu ja tasandusfondi laekumise suurendamise.

Eesti Linnade ja Valdade Liidu seisukoht: Põhimõtteliselt toetatakse asendus- ja järelhooldusteenuse toetuse ning matusetoetuse tulubaasi üleandmist, kuid enne peaks asendus- ja järelhooldusteenuse toetuse kogumaht tõusma. See tähendab, et tulubaasi suurendamise tulumaksumäär peaks kasvama enam kui 19 + 4 mln võrra üle antava aasta seisuga. Samuti vajab edasisi arutelusid üle antavate vahendite KOVide vahelise jaotuse valem.

Osapoolte otsus: Jätkatakse läbirääkimisi.

LISAMATERJALID

- 1) Ülevaade detailsematest aruteludest töörühmades ja mittefiskaalsetest ettepanekutest on esitatud valdkondlike töörühmade materjalides ja protokollides, mis on leitavad Eesti Linnade ja Valdade Liidu veebilehelt: <https://www.elvl.ee/riigieelarvelabiraakimised>.